

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

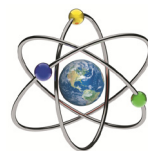
No7
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 268 sahifa,
1-iyul, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik

Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik

Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor

Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor

Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor

Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor

Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor

Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor

Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)

Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)

Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)

Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)

Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)

Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)

Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent

Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor

Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor

Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor

G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)

Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti

Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor

Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)

Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)

Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent

Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori

Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari

Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Umarova H. O'. – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari	16
Doniyorov Salim Musurmonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
Nazarov Odil Omanqulovich	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni	27
Abirova Umida Nazarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati	30
Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari	34
Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati	38
Salimova Dilmira Farxodovna	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar	41
Rajabov Asliddin Xolmirzayevich	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
Boltayev Baxtiyor Yunusovich	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar	48
E. Po'latova	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
Egamova Ravshanoy Surobjonovna	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin?	
Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi	60
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons	63
Mavlonova Dildora Shuxrat qizi	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish	67
Nomozova Dilobar Suyun qizi	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar	72
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories	75
Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature	80
Ruzieva Maftuna	
Onlayn va gibril ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida)	88
Sharipova Hakima Shavkatovna	
Metacognition and Self-Regulated Learning	92
Turayeva Nazira Ibragimovna	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода	95
Меденцева Наталья Петровна	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari	100
Jonibekov Jasur Jonibekovich	

O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
Bakayev Najmiddin	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
Egamova Madina Qobil qizi	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
Egamova Shukriya Amanovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari	119
G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullarga o'tish	124
G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	128
Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
Ikromova Munisa Sheraliyevna	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari	134
Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar	138
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish	141
Jumayeva Sarvinov Ilhombekovna	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi	145
Kiyamova Maxbuba Sultanovna	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlarini	148
Mamadiyev Jamol	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
Sharipova Firuza Mehriddinovna	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli	155
Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
Xallovkova Maksudaxon Ergashevna	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
Xatamova Ferangiz Ibodulloevna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi	166
Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
Yodgorova Gulrux Farhodovna	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
Юлдашев Эргаш Сабинович	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
Kudenov Temurbek Maxsetbaevich	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida	180
Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar	185
Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes	189
Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari	192
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
Arslanova Umidaxon Komiljon qizi	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik	201
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni	204
Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach	207
Abdukhaliyeva Feruzakhon Ulugbek kizi	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
Abdullayeva Ugiloy Djurayevna	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti	214
Aripova Sayida Abdulaxatovna	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi	217
Rasuljon Atamuratov	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
Azizova Shodiya Utkur qizi	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari	224
Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: rehabilitatsiya va profilaktik uslublar	232
Ochilova Sarvinoz Salim qizi	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlarini	236
Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
Risvayeva Charos Zaydilla qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli	245
Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni	248
Umirova Guldona Jamoliddin qizi	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari	251
Ungalov Akmal Navruzovich	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi	254
Xabirova Zulfiya Anvarbekovna	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati	257
Xamrakuov Jasurbek Muxammadjon o'g'li	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
Yuldasheva Mastura Islamovna	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира	263
Алламбергенова Шахноза Садатдиновна	

HOZIRGI DAVR PEDAGOGIKASIDA SHARQONA TA'LIMNING AHAMIYATI

Yuldasheva Mastura Islamovna

Toshkent iqtisodiyot va pedagogika universiteti
"Tillar va maktabgacha ta'lim" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada hozirgi davr pedagogikasi kontekstida sharqona ta'lim tamoyillarining didaktik va tarbiyaviy ahamiyati ilmiy tahlil qilinadi. Sharq mutafakkirlarining ma'naviy-falsafiy merosi asosida shakllangan tarbiya g'oyalari zamonaviy ta'lim tizimiga integratsiya qilish zarurati asoslab beriladi. Xususan, ta'lim va tarbiya birligi, ustoz-shogird an'anasi, ma'naviy poklik, sabr-bardosh kabi qadriyatlarning tarbiyaviy samaradorligi ochib beriladi. Maqolada milliy va ijtimoiy qadriyatlarga sodiqlikni shakllantirishda sharqona yondashuvlarning tutgan o'rni keng yoritilgan. Sharq pedagogik maktablarining asosiy g'oyalari orqali barkamol shaxs tarbiyasi yo'nalishlari izchil tahlil qilingan. Maqolada globallashuv sharoitida yosh avlodni ma'naviy tanazzuldan asrashda sharqona qadriyatlarning dolzarbligi ta'kidlangan. Shu bilan birga, Xitoy va Hindiston tarbiya tizimlarining tahlili asosida umumsharqiy pedagogik yondashuvlar solishtirma asosda yoritilgan. Muallif tomonidan zamonaviy ta'limga mos keluvchi sharqona tarbiyani singdirishning samarali yo'llari taklif etilgan. Sharqona tarbiyaning ijtimoiy, axloqiy va madaniy funksiyalari pedagogik nuqtai nazardan asoslab berilgan. Umuman olganda, maqola sharqona tarbiya vositasida milliy pedagogik tafakkurni rivojlantirish istiqbollari ochib beradi.

Kalit so'zlar: sharqona ta'lim, tarbiya, ustoz-shogird, ma'naviyat, sabr-bardosh, milliy qadriyatlar, pedagogika, zamonaviy ta'lim, zet avlod.

Abstract: This article provides a scholarly analysis of the didactic and educational significance of Eastern educational principles within the context of contemporary pedagogy. It substantiates the necessity of integrating educational ideas rooted in the spiritual and philosophical heritage of Eastern thinkers into modern educational systems. In particular, the article highlights the educational effectiveness of values such as the unity of education and upbringing, the mentor-disciple tradition, spiritual purity, and patience. The role of Eastern approaches in fostering loyalty to national and social values is thoroughly explored. The article systematically examines the directions of holistic personality development through the core ideas of Eastern pedagogical schools. It emphasizes the relevance of Eastern values in protecting the younger generation from spiritual decline in the era of globalization. Additionally, a comparative analysis of the educational systems of China and India is presented to illustrate common Eastern pedagogical approaches. The author proposes effective methods for incorporating Eastern upbringing into contemporary education. The social, moral, and cultural functions of Eastern pedagogy are pedagogically justified. Overall, the article reveals the prospects for developing national pedagogical thinking through the lens of Eastern educational philosophy.

Key words: Eastern education, upbringing, mentor-disciple relationship, spirituality, patience and perseverance, national values, pedagogy, modern education, Generation Z.

Аннотация: В данной статье в контексте современной педагогики научно проанализировано дидактическое и воспитательное значение принципов восточного образования. Обоснована необходимость интеграции воспитательных идей, сформированных на основе духовно-философского наследия восточных мыслителей, в современную образовательную систему. В частности, раскрыта воспитательная эффективность таких ценностей, как единство обучения и воспитания, традиция наставника и ученика, духовная чистота, терпение и стойкость. В статье широко освещается роль восточных подходов в формировании приверженности национальным и социальным ценностям. Через призму основных идей восточных педагогических школ последовательно проанализированы направления воспитания всесторонне развитой личности. Отмечена актуальность восточных ценностей в условиях глобализации для защиты молодежи от духовного упадка. Также представлены сравнительные данные по воспитательным системам Китая и Индии как примеры восточной педагогики. Автором предложены эффективные пути внедрения восточного воспитания в современное образование. Социальные, нравственные и культурные функции восточного воспитания обоснованы с педагогической точки зрения. В целом, статья раскрывает перспективы развития национального педагогического мышления через призму восточного воспитания.

Ключевые слова: восточное образование, воспитание, наставник-ученик, духовность, терпение и выдержка, национальные ценности, педагогика, современное образование, поколение Z.

KIRISH

Xalqimizning madaniy-ma'rifiy taraqqiyoti asrlar davomida shakllanib, takomillashib borgan. Tarixiy manbalarga nazar tashlaydigan bo'lsak, xalqimizning ta'lim-tarbiya sohasida yaratgan maktabi asrlar davomida avlodlarga tuganmas meros qoldirib ketgan. Insoniyat tarixining har bir bosqichida rivojlanish yo'nalishi ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning metodologik birligi qonuniyati asosida belgilangan. Ushbu qonuniyat jamiyatda hukm surgan ijtimoiy-iqtisodiy qarashlar, g'oyalar va idealar asosida ijtimoiy ong shakllari bo'lgan fan, san'at, madaniyat, ishlab chiqarish va turmush tarzi rivojlanishiga omil bo'lgan. Shu tariqa tarixiy taraqqiyot davomida barkamol shaxsni tarbiyalash va voyaga yetkazish yuzasidan to'plangan boy ma'naviy meroslar xalq pedagogikasida o'z ifodasini topib borgan ^[1].

Insoniyat rivojlanishining barcha bosqichlarida individni shaxs sifatida shakllantirish, barkamol shaxsni voyaga yetkazish dolzarb muammolardan biri hisoblangan. Birinchi Prezidentimiz I.A. Karimov O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi IX sessiyasida so'zlagan nutqida ta'kidlaganlaridek: "Mamlakatimizning istiqloq yo'lidagi birinchi qadamlaridanoq, buyuk ma'naviyatimizni tiklash va yanada yuksaltirish, milliy ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, uning milliy zaminini mustahkamlash, zamon talabi bilan uyg'unlashtirish asosida jahon andozalari va ko'nikmalari darajasiga chiqarish maqsadiga katta ahamiyat berib kelinmoqda" ^[2]. Shuni ta'kidlash joizki, sharqona tarbiya – milliy qadriyatlar hamda odob-axloq normalarini o'zida aks ettirgan tarbiya jarayonidir. Sharqona tarbiya asosi – bu ilm, odob-axloq, mehnat, halollik, burchga sadoqat, insonparvarlik va adolatparvarlik kabi yuksak qadriyatlarni o'zida mujassam etgan tarbiya tizimidir. Sharqona tarbiya yoki sharqona pedagogik fikrda avvalo shaxsga e'tibor, ya'ni bolaning ichki dunyosini anglash, individual yondashish, odob-axloqni ustuvor qo'yish tamoyillari muhim o'rin egallaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Etnopedagog olimlardan biri G.N. Volkovning fikricha, "Har bir xalqning kuchli va o'ziga xos jihatlari ta'kidlovchi stereotip tasniflar hozirgi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotgan emas" ^[3]. Har bir xalqning o'ziga xos tarixi, urf-odatlar va, albatta, dunyoqarashi bo'ladi. Bobokalonlarimizdan biri Abu Nasr Forobiyning fikriga ko'ra, "Xalqlarning o'z qadimiy madaniyatiga e'tibori va qiziqishining uyg'unishi ularning haqiqiy donoligidan dalolatdir" ^[4]. Forobiyning donoligi va bizga qoldirgan merosi asrlar davomida tadqiq etib kelinmoqda. Darhaqiqat, xalqimizning unutilgan va unutilib borayotgan ta'lim-tarbiya metodlari bugungi kunga kelib dolzarb masalalarga yechim bo'lib kelmoqda.

Abdulla Avloniy: "Tarbiya biz uchun yo hayot – yo mamot, yo najot – yo halokat, yo saodat – yo falokat masalasidir", – degan fikrlari ham sharqona tarbiyaning nechog'lik muhim ekanligiga ko'rsatma desa bo'ladi ^[5].

Xo'ja Ahmad Yassaviyning nuqtai nazariga ko'ra, ayyorlik, gunohlarni yashirish o'zgalarga xiyonat hisoblanadi. Bu fikrlari bilan Xo'ja Ahmad Yassaviy rostgo'ylik, halollik, o'z-o'ziga talabchanlikni targ'ib qiladi. Xo'ja Ahmad Yassaviy hikmatlari o'quvchi shaxsini xushyorlikka, faol harakatlanishga, fitnalardan, fisqu fasod ishlardan o'zini olib qochishga undaydi ^[6].

TAHLIL VA NATIJALAR

Sharqona ta'lim bugungi kunda quyidagi zamonaviy pedagogika tamoyillari bilan uyg'unlashib bormoqda:

- Tarbiya va ta'limning birligi – ya'ni, bilim berish bilan birga axloqiy fazilatlarini singdirish;
- Ustoz-shogird an'anasining qadrlanishi – pedagogik madaniyat, ustozga hurmat;
- Ma'naviy poklik va sabr-bardosh – hozirgi psixologik tarbiyada muhim jihatlari;
- Oilaviy va ijtimoiy tarbiyaning o'zaro uzviyligi – jamiyat bilan hamkorlikda tarbiya olib borish.

Tarbiya va ta'lim – pedagogikaning ajralmas ikki asosiy yo'nalishi bo'lib, ular bir-birini to'ldiradi va uyg'un holda amalga oshirilgandagina samarali natijalar beradi. Tarbiya – bu shaxsning axloqiy, ma'naviy, estetik, jismoniy, ijtimoiy va hissiy jihatdan shakllanishiga yo'naltirilgan tizimli ta'sirlar majmuasi bo'lsa, ta'lim esa bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish jarayonidir. Bugungi kunda zamonaviy pedagogika ham ushbu yondashuvni qo'llab-quvvatlaydi. Tarbiya berilmagan, faqat bilim bilan cheklangan shaxs jamiyat uchun to'laqonli ijtimoiy munosabatlarga tayyor insonga aylanmaydi. Shu bois, maktabgacha, maktab va oliy ta'lim tizimida ham tarbiyaviy komponentlar ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda.

Ustoz-shogird an'anasi – bu Sharq pedagogik tafakkurining eng qadimiy, chuqur ma'naviy va madaniy asosga ega bo'lgan tarbiya tizimidir. Mazkur an'ana asrlar davomida ilm-fan, hunar, san'at va ma'naviyatning uzluksiz rivojlanishida, ilmiy maktablarning shakllanishida muhim rol o'ynab kelgan. Bugungi kunda ham bu qadriyat pedagogik jarayonning mazmunan boyitilishida va ta'lim sifati oshirilishida beqiyos ahamiyat kasb

etadi. Ustoz-shogird an'anasining zamonaviy ahamiyati – shaxslararo hurmat va ishonchni mustahkamlash, ustoz shaxsining namunaviyligi, tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish, milliy qadriyatlarning uzluksizligini ta'minlashdan iborat. Zamonaviy kompyuter texnologiyalari rivojlangan davrda o'qituvchilik kasbi – uni egallash va ta'lim oluvchilarga ta'lim berish tobora qiyinlashib bormoqda. Yangi avlod bolalari (Zet avlod) tezlik bilan bilim olishni, tezkor xotirani, o'zlarining haq-huquqlarini himoya qilgan holda (o'zining fikri noto'g'ri bo'lsa ham o'zini haq deb bilish) ta'lim olishni istashmoqda. Sharq ta'lim-tarbiyasida esa bilim uzoq yillar davomida puxta o'rganib egallanishi lozim hisoblangan. Shoshqaloqlik bilan egallangan bilim esa xotirada uzoq vaqt qolgudek bo'lmagan, keraksiz fikr deb qaralgan. Shu sababli, hozirgi davrda o'zbek xalqining milliy g'oya va qadriyatlariga asoslangan tarbiya berish masalasi davlat siyosati darajasida ilgari surilmoqda. Bu esa bevosita sharqona ta'lim merosining davomiyligini va uning dolzarbligini ko'rsatadi.

Har bir jamiyatning tarbiya usullari va yondashuvlari o'zining tarixiy manbaida aks etadi. Xususan, Xitoy Xalq Respublikasida sharqona tarbiya Konfutsiy ta'limotlariga asoslanadi va u yerda bolalarga hurmat, itoatkorlik, mehnatsevarlik, ma'naviyat va katta yoshdagi insonlarga nisbatan ehtirom ko'rsatishni o'rgatadi. Bu tarbiya bolalarga oilaviy munosabatlarning muhimligini, kattalarning egallagan tajribasidan o'rganishni va oila birligi uchun mas'uliyatni o'z zimmalariga olishni targ'ib qiladi. Hindistonda esa sharqona tarbiya ota-onaga hurmat, mehnatkashlik, axloqiy poklik va milliy qadriyatlar (san'at, kiyinish madaniyati, urf-odatlar)ni saqlashga urg'u beradi. Hind oilalarida sharqona tarbiya, odatda, diniy va axloqiy qoidalarga mos keluvchi odob-axloq, sabr-toqat va insonparvarlik tamoyillarini o'z ichiga oladi. Hindiston xalqi 200 dan ortiq turli tillarda gaplashuvchi insonlar jamoasidan iborat. Ularning dinlari va unga itoat etishi ham xilma-xildir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Sharqona tarbiya asrlar davomida shakllangan, insonning ma'naviy-ahloqiy yuksalishini ko'zda tutuvchi chuqur mazmunli tarbiya tizimidir. U insonni ilmi, halol, sabrli, odobli, mehnatsevar va jamiyatga foydali shaxs sifatida kamol toptirishga qaratilgan. Bugungi globallashuv, axborot oqimi kuchaygan, ma'naviy inqiroz xavfi oshgan zamonda sharqona tarbiyani yosh avlod qalbiga singdirish zarurati yanada dolzarb tus olmoqda. Sharqona tarbiyani bolalarga singdirish uchun:

- ta'lim tashkilotlarida maxsus dasturlar va tarbiya darslarini tashkil etish;
- ota-onalar uchun tarbiya va farzandlar bilan samarali muloqot qilish bo'yicha trening va seminarlar o'tkazish;
- madaniy va diniy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi badiiy va ma'rifiy adabiyotlarni keng jamoatchilikka taqdim etish;
- sharqona tarbiya tamoyillarini targ'ib qilish uchun ommaviy axborot vositalarida ko'rsatuvlar va ijtimoiy roliklar tayyorlash;
- yoshlar uchun axloqiy va ma'naviy mavzularda kechalar, forumlar va tadbirlar o'tkazish orqali ularning milliy va madaniy qadriyatlarga nisbatan hurmatini oshirish taklif etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. M. J. Mutalipova. Xalq pedagogikasi. O'quv qo'llanma. – T.: 2015. – 5-bet.
2. M. J. Mutalipova. Xalq pedagogikasi. O'quv qo'llanma. – T.: 2015. – 7-bet.
3. Волков Г. Н. Этнопедагогика. – Т.: Фан, 2000.
4. Форобий Абу Наср. Рисолалар. – Т.: Фан, 1975.
5. Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – T.: O'qituvchi, 1992.
6. M. Xajiyeva. Xo'ja Ahmad Yassaviyning ma'naviy-tarbiyaviy qarashlari. Avtoreferat. – T.: 2004.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.